

ONDERWEG
-
FRANCINE POSTMA

FRANCINE POSTMA

voor Maarten

ONDERWEG

Alleen over het St. Olavspad

PROLOOG

Zo ver ik kan zien slingert het smalle voetpad voor me uit. Gril-lige boomwortels kronkelen over de aangestampde aarde, hier en daar ligt een bemoste steen – ik moet oppassen dat ik niet struikel. Laag bij de grond, links en rechts van het pad, groeien bos-bessenstruiken, groene kruipplantjes, pollen gras en grote klavers met dauwdruppels erop. Ertussen staan stervormige witte bloempjes, blauwe grasklokjes en, iets hoger, vrouwenmantel en monnikskap, met de bloemen nog in de knop. Lichtgroene varens schieten hoog op tussen de dennen en berkenbomen, die reiken tot in de hemel. Als ik mijn hoofd in mijn nek leg, zie ik het blauw tussen de takken.

In brede, schuine banen valt zonlicht tussen de stammen door en waar het de aarde raakt, lichten stukjes bosgrond felgroen op. Damp kringelt op in de lichtstralen. Ik sta stil, sluit mijn ogen en snuif de kruidige geur op van hars en dennennaalden. Een windvlaag rui-st door de toppen van de bomen – even maken de berkenblaadjes een zil-veren geluid. In de verte murmelt een stroompje. Vogeltjes kwetteren, insecten zoemen, onzichtbare dieren scharrelen in het struikgewas en toch is het stil.

Hier bestaat geen tijd, geen haast. Het bos heeft niemand nodig en stoort zich aan niemand. Al mijn zintuigen staan op scherp en toch is mijn hoofd volkomen leeg. Ik ben mezelf vergeten. Hier wil ik blij-ven, één met de natuur. Zonder woorden, zonder verlangens, zonder angst. Onopgemerkt, maar volmaakt gelukkig.

WOORD VOORAF

In 2016 hoorde ik voor het eerst over het St. Olavspad, de meest noordelijke pelgrimsroute van de wereld, die loopt van het Zweedse Selånger naar het Noorse Trondheim. Vrienden van me emigreerden naar Zweden en de route bleek letterlijk door hun voortuin te lopen. Voor het tijdschrift *Happinez* liep ik een deel van de tocht – van Östersund naar Åre, vlak bij de Noorse grens. Ik was meteen verkocht. De schoonheid van de Scandinavische natuur in de vroege zomer overweldigde me. Ik genoot van de frisheid, de stilte, de bossen, de spiegelende meren, de besneeuwde bergen in de verte en de uitgestrekte velden vol wilde bloemen. Al wandelend kreeg ik een intens gevoel van vrijheid. Een gevoel dat ik door mijn drukke leven als moeder van twee temperamentvolle zoons bijna was vergeten. Helaas bleken mijn wandelschoenen niet waterdicht te zijn en bovendien te klein. Zo eindigde mijn avontuur voortijdig, op een huisartsenpost in Järpen.

Vanaf dat moment wilde ik niets liever dan dat fabelachtig mooie pad, dwars door de wilde natuur van Zweden en Noorwegen, helemaal lopen. In mijn eentje, omdat ik had gemerkt hoe fijn ik wandelen in eenzaamheid en stilte vond. Het pelgrimsbestaan met z'n eenvoud, ritme en overzichtelijkheid trok me onweerstaanbaar aan.

Voor een moeder van twee nog jonge kinderen is het niet niks om vijf hele weken van huis te zijn. Niet iedereen begreep mijn keuze. Maar ik voelde dat ik dit pad nu moest lopen – niet verspreid in etappes over een paar jaar, maar in één keer – om er daarna weer echt te kunnen zijn. En dus vertrok ik.

DAG 1:

HILVERSUM - SELÅNGER, 1625 KM

Op het schoolplein neem ik afscheid van mijn jongste zoon. Met mijn neus in zijn blonde haar snuif ik zijn geur op: shampoo, warme melk en een vleugje talg. Mijn lieve, zevenjarige mannetje dat zich zo moeilijk kan ontspannen. Nog maar een halfjaar geleden werd ik dagelijks rond tien gebeld door zijn juf: of ik hem van school kwam halen, omdat hij weer buikpijn en hoofdpijn had, of had overgegeven. Eenmaal thuis, onder een dekentje op de bank, ging het wel weer. Maar de volgende dag belde de juf opnieuw.

‘ADHD en trekken van autisme’, oordeelde de kinderpsychiater drie maanden later. ‘Het zou beter zijn als hij naar een andere school ging.’ Het proces ging sneller dan bij onze oudste zoon, die eerder al de diagnose autisme kreeg. Toen gingen er maanden overheen van onderzoeken, observaties, gesprekken op school, van het kastje naar de muur gestuurd worden, invullen van stapels formulieren en lange zoektochten naar informatie op internet. Intussen ken ik het klappen van de zweep en ben ik assertiever. Binnen een maand mocht mijn jongste zoon overstappen naar het speciaal onderwijs. Van een zenuwachtig, ziekelijk mannetje met altijd buikpijn is hij veranderd in een vrolijke, tevreden neuriënde jongen die weer met plezier naar school gaat.

Maar toch. Is het niet te vroeg om vijf hele weken weg van huis te gaan? Kan hij wel zonder zijn moeder? ‘Niemand laat z’n eigen kind alléén’, zingt Willy Alberti in mijn hoofd. Even blijven we zo staan op

het schoolplein. Dan maakt hij zich los. ‘Veel plezier hoor, in Zweden!’, roept hij vrolijk en rent de school in. Langzaam loop ik terug naar de auto, waar mijn man Maarten op me wacht.

Een halfuur geleden nam ik al afscheid van mijn oudste zoon, de kwikzilverige bijna-puber, die niet meer aan omhelzingen op het schoolplein doet. Een onverschillige zwaai, een flitsende glimlach en wég was hij. Maar ik weet dat achter dat stoere gedrag een hypersensitieve jongen schuilt, die slecht tegen verandering kan en zich zorgen maakt om de kleinste dingen. Toen ik hem gisteravond naar bed bracht, zei hij: ‘Ik probeer me een beetje voor te bereiden op je afwezigheid, mam, maar ik kan me er gewoon geen voorstelling van maken hoe het is.’

‘Ik ook niet, lieverd, ik ook niet’, zei ik en legde mijn hand op zijn hoofd. Ik wilde nog van alles tegen hem zeggen, maar hij duwde mijn hand weg en zei: ‘Ga nou maar naar beneden, mam.’

Wat doe ik, als de komende weken blijkt dat mijn jongens het moeilijk hebben? Kom ik dan terug? Ik héb mijn reis al een keer uitgesteld. Eigenlijk zou ik een jaar eerder al naar Zweden zijn gegaan – alles was al geregeld. Maar toen werd mijn moeder ziek. De dokter gaf haar nog drie maanden. Dus cancelde ik mijn plannen, om nog zo veel mogelijk bij haar te kunnen zijn. Nu sta ik te trappelen om weg te gaan. En trouwens: ik laat mijn jongens niet alleen. Ze hebben ook nog een vader, een die nota bene vijf weken onbetaald verlof heeft opgenomen om voor zijn zoons te zorgen. Ze zullen niks tekortkomen. Wie weet, is mijn afwezigheid zelfs wel goed. Zo’n modelmoeder ben ik immers niet, met mijn ongeduld, mijn stemmingswisselingen en mijn overgevoeligheid.

‘Ik vind het niet alléén maar jammer dat je weggaat, mam’, zei mijn jongste zoon een paar weken geleden, nadat ik weer eens uit mijn slof was geschoten om iets futiels. Ik moest lachen om zijn eerlijkheid. Maar ik schrok ook. Want misschien is dat wel mijn grootste angst: dat ze me totaal níet missen.

In de auto naar Schiphol zijn we stil. Ik kijk opzij naar Maarten. Hij gaat niet op reis, het onbekende tegemoet. Hij zit de komende tijd aan huis gekluisterd, met twee kinderen en een jonge hond. Hoe is dat

voor hem? Hij zegt dat hij het niet vervelend vindt, dat hij er zelfs naar uitkijkt. Maar ik weet dat het niet alleen maar leuk zal zijn. Het zal vaak zwaar zijn en nog vaker stomvervelend. De dagen zullen tussen zijn vingers door glippen als zand, met alle vaste, repeterende taken, klussen en rituelen en alle brandjes die hij zal moeten blussen. Het opvoeden van kinderen is met z’n tweeën al een hele klus, laat staan in je eentje. En dan ook nog kinderen zoals de onze, met een ontwikkelingsstoornis, of een ‘andernis’, zoals wij het thuis noemen, omdat dat wat aardiger klinkt. Nee, het wordt geen vakantie voor Maarten.

Ik weet, dat ontelbare andere ouders in onze situatie er iets voor zouden geven om even weg te kunnen, al is het maar één week! Juist daarom ben ik me er extra van bewust hoe gezegend ik ben. Ik mag vijf weken weg van de sleur, het zorgen, de hectiek, de papierwinkel, het bellen met instanties, met school, gemeente, psychiater, apotheek, leerlingenvervoer. Weg van het politieagentje spelen, coachen, scheidsrechteren, sussen, troosten, aandacht verdelen, het honderd keer per dag tot tien tellen en dan alsnog mijn geduld verliezen (en de spijt en het zelfverwijt, die daar onvermijdelijk op volgen). Het ’s avonds doodmoe op de bank neerploffen en alleen nog als een zombie voor me uit kunnen staren. Weg van een gezinsleven dat – eerlijk is eerlijk – lang niet zo leuk en gezellig is als ik me had voorgesteld.

De afgelopen elf jaar van mijn leven waren niet de makkelijkste. Hoewel ik alles had gekregen waarvan ik als klein meisje had gedroomd – een lieve man die zijn leven met mij wilde delen, een eigen huis met een tuin, twee gezonde kinderen en sinds een jaar ook nog een hond –, was ik niet gelukkig. Net als ikzelf bleken mijn zoons gevoelig en temperamentvol. Het moederschap vroeg veel van me. Tot twee keer toe raakte ik overspannen. Daarnaast leed ik aan paniekaanvallen, migraine, chronische darmklachten en was ik altijd maar moe. Werken lukte nauwelijks meer, waardoor we financieel continu op het randje van de afgrond balanceerden. Toen bleek mijn moeder, met wie ik een ingewikkelde band had, ongeneeslijk ziek te zijn. Zelf moest ik in die tijd onverwacht een zware buikoperatie ondergaan, waarbij mijn baarmoeder werd verwijderd. Uitgehoud zat ik een week na de operatie aan mijn moeders sterfbed.

De dood van mijn moeder voelde als het einde van een tijdperk: ik was voorgoed volwassen geworden. Ook het verwijderen van mijn baarmoeder betekende het einde van een periode: die van mijn vruchtbaarheid. Ik voelde me oud en afgedankt. Zelfs mijn krullen werden steil. Het voelde, alsof ik met geweld in een volgende levensfase was geduwd, waar ik nog helemaal niet aan toe was.

Ik had tijd nodig, om alles wat ik had meegemaakt te verwerken. Om mezelf bij elkaar te rapen, de balans op te maken en deze nieuwe levensfase te omarmen, in plaats van er bang voor te zijn. Tijd om te bedenken hoe ik de rest van mijn leven wilde invullen. Het voorbereiden van mijn pelgrimstocht door Zweden en Noorwegen, die ik eigenlijk een jaar geleden al had zullen maken, gaf me nieuwe energie. Het idee dat ik even weg mocht van alle verplichtingen die het moederschap met zich meebrengt en nieuwe dingen zou gaan ontdekken, vond ik heerlijk.

Vanaf het moment dat ik mijn vertrekdatum wist, begon ik enthousiast met trainen. In de praktijk betekende dat: zo veel mogelijk wandelen, op nieuwe wandelschoenen die ik moest inlopen. Doorde-
weeks, als de kinderen op school waren, liep ik dagelijks eindjes met onze hond. Op zaterdag, als de kinderen bij hun begeleidster waren – een andernis heeft ook voordelen! – liep ik een langere tocht ergens in het land. Ik begon met een kilometer of acht, om op te bouwen naar dertig kilometer.

Naarmate het voorjaar losbarstte, ging het wandelen me steeds makkelijker af. Ik genoot ervan om uren achter elkaar in stilte te lopen. En ik ontdekte iets interessants: na een uur of vijf, zes lopen leek het, of mijn lichaam plotseling een nieuw vat energie aansprak. In het begin van de wandeling had ik nog weleens last van pijnjes, en na een uur of twee, drie werd ik moe. Maar als ik dan doorliep, kwam ik in een soort hogere versnelling terecht. Op slag viel het lopen me minder zwaar. Het was, alsof ik een dikke winterjas had afgeschud en ik kwam letterlijk harder vooruit.

Ook mijn stemming verbeterde tijdens het lopen. Ik wist al dat ik veel beweging nodig had. Ik kan niet zo goed stilzitten, gebaar veel met mijn handen en als ik moet telefoneren of nadenken, loop ik het liefst heen en weer; maar nu bleek, dat ik er ook stukken vrolijker van

werd. Soms vertrok ik met hoofdpijn en een chagrijnig gevoel, en kwam ik zingend en met blozende wangen thuis. Wat ook leuk was: ik ontdekte hoe heerlijk het was om na een dag buiten thuis te komen. Opeens viel me weer op wat een leuk huis we eigenlijk hadden. Maarten stond vaak al te koken en ontving me met een drankje en een lekker borrelhapje.

Intussen loop ik dertig kilometer zonder spierpijn en zonder blaren. Maar ik heb nooit langer dan één dag gelopen en ook niet getraind in heuvelachtig gebied. Daar maak ik me wel een beetje zorgen over, want mijn tocht gaat over de bergen tussen Zweden en Noorwegen en in Noorwegen schijnt het hoogteverschil behoorlijk te zijn. Ik hoop maar dat ik tegen die tijd nog wat sterkere beenspieren zal hebben.

Maarten heeft uitgezocht welke vertrekhal ik moet hebben, bij welke gate mijn vliegtuig staat en hoe laat ik moet boarden. Hij stáát erop mijn gigantische tas op wieljes te trekken tot aan de douane. Ik geniet nog maar even van zijn zorgzaamheid. Een laatste innige omhelzing en daar ga ik, op naar Zweden.

In mijn rugzak zit de net verschenen wandelgids over het St. Olavspad van Ria Warmerdam – het boekje zal mijn bijbel zijn, de komende weken – en een dik pak geprinte A4'tjes met gedetailleerde wandelkaarten per dag. Per etappe staat er een telefoonnummer op de prints, van mijn gastheer of -vrouw van die dag. Ik zal meestal bij mensen thuis slapen, in logeerkamers of tuinhuisjes, soms in een vakantie-huis of jeugdherberg en een enkele keer, als het niet anders kan, in een hotel.

Per dag zal ik vijftien tot dertig kilometer lopen, met een paar uitschieters naar boven en beneden. Om de vier, vijf dagen zal ik een dag rusten. Ik zal soms door dorpjes komen, maar verreweg het grootste deel van de route gaat dwars door de ongerepte natuur van Midden-Zweden en Noorwegen, door bossen en velden, langs rivieren en meren, van laagland met akkerbouw naar weerbarstiger, heuvelachtig gebied om uiteindelijk de bergen over te steken naar Noorwegen. Het einddoel van de tocht is de kathedraal van Trondheim, waar volgens de overlevering de botten van St. Olav begraven liggen. Zelf haalde Olav het eind van zijn tocht trouwens niet: hij werd in 1030 vermoord

in Stiklestad. Ergens vind ik het een bemoedigend vooruitzicht: zelfs als je de eindstreep niet haalt, kun je het nog tot heilige schoppen. Intussen weet ik dat het St. Olavspad in de middeleeuwen net zo populair was als de pelgrimsroutes naar Jeruzalem en Santiago de Compostela. Door de reformatie raakten de oude pelgrimsroutes meer en meer in de vergetelheid, tot de 19^e-eeuwse romantiek ze nieuw leven inblies. Sinds het laatste kwart van de twintigste eeuw groeit het aantal niet-religieuze pelgrims, die lopen om tot rust te komen of iets te verwerken. Hun aantal neemt nog steeds toe. Ook ik ben zo'n niet-religieuze pelgrim. Het gaat mij niet in de eerste plaats om St. Olav, hoewel ik het verhaal over zijn reis erg mooi vind en zijn persoon – een Viking die christen wordt – me interesseert. Ik loop deze tocht voor mezelf, omdat ik grote behoefte heb aan natuur, eenzaamheid en stilte.

Zodra ik door de douane ben, voel ik me anders. Lichter, vrolijker, zelfverzekerder. Ik zucht diep, recht mijn rug, trek mijn schouders naar achteren en schud mijn diverse rollen af: die van moeder, echtgenote, dochter, zusje, vriendin. Vanaf nu ben ik alleen nog maar een vrouw op reis. Niemand weet wie ik ben, waar ik vandaan kom en waarheen ik ga. Mijn loodzware reistas is ingecheckt; ik heb mijn handen vrij. Ik hoef niet op watervlugge kinderen te letten die alle kanten op schieten, schichtig heen en weer te spieden als een waakhond, geen opdrachten te geven met een stem die ik verfoei. Ik hoef niet met een andere volwassene te overleggen wat we gaan doen – vanaf nu beslis ik alles zelf. Om te beginnen trakteer ik mezelf op een veel te dure koffie bij Starbucks, met een groot stuk taart.

Het is helder weer, de vlucht is rustig. Bij het raampje geniet ik van het uitzicht, zeker als we na twee uur vliegen de daling inzetten boven Stockholm. De ontelbare eilandjes voor de kust zien er van boven uit als grijs-groen-bruine brokjes steen, lukraak uitgestrooid over de diepblauwe zee. Rijen en rijen golfjes weerkaatsen het zonlicht. Onverstoorbaar ligt het land daar. Het herbergt iets, waaraan ik me wil laven. Iets fris en onbedorvens. Iets oerouds tegelijkertijd. Iets wat me al sinds ik een kind ben onweerstaanbaar aantrekt.

Als klein meisje vluchtte ik in verhalen. Het werkelijke leven vond ik ingewikkeld en ook vaak saai. Mijn twee oudere zusjes hadden genoeg

aan elkaar. Mijn moeder was vaak moe of uit haar humeur en mijn vader werkte fulltime. Als hij thuis was, hadden mijn ouders vaak ruzie. Als er geen ruzie was, was er spanning.

Bij vriendinnetjes thuis zag ik dat het ook anders kon. Vrolijke gezinnen, met moeders die taarten bakten of neuriënd stonden te strijken. In mijn fantasie zag ik mezelf later als zo'n moeder, liefst van een groot gezin. In het huis zou gelach en klassieke muziek klinken, een klok zachtjes tikken en poezen liggen te slapen in banen zonlicht. Een lieve, geduldige moeder zou ik zijn, die altijd aandacht had voor haar kinderen en hen begreep zonder een woord. Ik zou nooit boos op ze worden, nooit moe zijn en nooit zuchten.

Op het vliegveld van Stockholm moet ik een trein naar het noorden nemen, die ik eigenlijk van tevoren had moeten reserveren. Maar Ruben van het reisbureau Nordic Pilgrim heeft gezegd dat reserveren niet per se nodig is. Dat ik het ook kan 'avonturen'. Dus dat heb ik gedaan. Nu blijkt, dat de trein is volgeboekt en de volgende ook. De enige overgebleven optie is *nog* een keer vliegen, een dure binnenlandse vlucht naar Sundsvall. Ik heb geen keus, dus boek ik een ticket. Daarna moet ik drie uur wachten op de luchthaven.

Terwijl ik zit te wachten op een bankje, slaat de onzekerheid toe. Ben ik echt wel goed voorbereid? Over mijn voeten maak ik me niet zo'n zorgen. Na mijn eerste kennismaking met het St. Olavspad heb ik nieuwe wandelschoenen gekocht, die ik keurig volgens het boekje heb ingelopen en behandeld. Ik heb me intensief ingelezen over blaren en heb er alles aan gedaan om ze te voorkomen – frequente bezoeken aan een pedicure en een podoloog, die steunzolen voor me maakte, mijn voeten dagelijks gemasseerd met dure voetzalf, 'wandelwol' mee om gevoelige plekken op mijn voeten mee in te wikkelen, sporttape om mijn voeten preventief in te tapen, blarenpleisters in alle soorten en maten. Maar mijn werkelijke zorg zijn niet mijn voeten.

Zal ik het volhouden om dag in dag uit lange afstanden te lopen, met mijn nog slappe buikspieren en zwakke rug, met mijn vele migratieaanvallen per maand en mijn gevoelige darmen? En mentaal: vijf weken alleen, ver weg van mijn gezin, dat me behalve stress ook veiligheid oplevert – het gevoel ergens bij te horen, een vaste basis en een

duidelijke taak, die ik enerzijds vaak zwaar vind, maar die me ook het bestaansrecht geeft waarnaar ik zo lang heb verlangd?

Van Sundsvall naar Selånger, een klein dorpje dat het officiële beginpunt is van het St. Olavspad, is het acht kilometer. Een beetje pelgrim legt die afstand natuurlijk te voet af, om de reis in stijl te beginnen. Maar ik neem heel decadent een taxi van het vliegveld naar mijn eerste logeeraadres. Het is tegen zeven uur 's avonds, ik ben moe na een hele dag reizen en bovendien heb ik mijn zware reistas op wieltjes. Daarin zit: mijn computer, een paar lage wandelschoenen, mijn wandelstokken, een regenpak, een wollen shawl, een muts, handschoenen, een stel extra T-shirts en wandelbroeken, een dik fleecevest, extra wandelsokken in allerlei diktes, een lange onderbroek en thermo-hemd, een kompas dat nog in de verpakking zit, een 'berenbel', een noodfluitje, een thermosfles, een dik boek voor lange eenzame avonden, een lakenzak, een extra dekentje, een zomerjurkje, een dagboek, een reisapotheek waar je u tegen zegt – van zonnebrand tot thermofolie, van paracetamol tot migrainepillen, van antidepressiva tot kalmeringstabletten. Bovendien heb ik een wagonlading energierepen, chocola, koffie, thee, melkpoeder en instant soep bij me. Ik ben voorbereid alsof ik op een expeditie naar de Noordpool ga – en dan heb ik me voor mijn gevoel nog ingehouden.

Ik heb het echt overwogen, om als een backpacker te reizen. Omdat ik eigenlijk vind, dat dat zo hoort. Als je een pelgrimstocht loopt, moet je ook *all the way* gaan. Dus: al je bagage zelf dragen en eigenlijk ook niet bij mensen logeren (en zeker niet in een hotel!), maar wildkamperen. In Zweden geldt het *allemansrätten*: je mag overal je tentje opzetten, mits je niet langer dan vierentwintig uur blijft. Ik weet dat langs het St. Olavspad bovendien hier en daar hutjes staan, waarin je gratis mag overnachten. Vaak met een vuurplaats erbij. Wat leek me dat romantisch: midden in de natuur overnachten, zelf vuur maken, je eigen potje koken. Drinken uit bronnen en onderweg zelf je eten verzamelen, of nog liever: vangen. *Dan* pas mag je jezelf in mijn ogen een pelgrim noemen. Een *survivor*, die niet terugschrikt voor tegenslagen en ontberingen, maar die juist opzoekt, omdat dat erbij hoort! Hoe graag ik ook zo iemand wil zijn, intussen heb ik ingezien dat dat – in elk geval op dit moment – niet haalbaar is voor mij. Sinds mijn

buikoperatie heb ik nog steeds vaak last van mijn rug – volgens de fysiotherapeut omdat mijn rugspieren mijn doorgesneden buikspieren compenseren. Vijf weken met een aanzienlijk gewicht op mijn rug lopen raadde hij me dan ook ten zeerste af.

Toen ik hoorde dat Nordic Pilgrim de mogelijkheid biedt om extra bagage per auto te laten vervoeren, hoefde ik niet lang na te denken. Voor een klein bedragje brengen de mensen bij wie ik overnacht mijn tas twintig of dertig kilometer verder met de auto. Een win-win situatie, heb ik mezelf en anderen keer op keer verzekerd. Maar hoe goed ik mijn keuze ook kan verdedigen, ik voel me er toch een beetje lullig over. Alsof ik een luxe-pelgrim ben, een prinses op de erwt.

Hoewel het al zeven uur 's avonds is, staat de zon nog hoog aan de hemel als ik aanklop bij mijn eerste logeeraadres: het huis van Emelie, even buiten Selånger, met uitzicht over glooiende graanvelden. Met een stralende glimlach doet mijn gastvrouw de deur open. Ze is jong, begin dertig schat ik, en heeft een knap, open gezicht. Ik ben haar eerste pelgrim dit jaar, zegt ze. Ik zie het: alles is blinkend schoon en opgeruimd. Een hele woonkamer heb ik voor mezelf alleen, en een slaapkamer met tweepersoons slaapbank en bureautje. Er ligt een boekje op, getiteld *The key to life*. Lukraak sla ik het open en lees: *'If you don't invite a stranger, you lose a friend'*.

Nadat ik mijn bed heb opgemaakt met mijn lakenzak en een dekbed van Emelie, leg ik mijn kleren voor morgenochtend klaar. Mijn lievelingssokken, mijn afritsbroek, want er is warm weer voorspeld. Mijn favoriete T-shirt, een oude boerenzakdoek van mijn moeder die ik gebruik om mijn haar uit mijn gezicht te houden. Mijn zonnehoedje. Mijn regenpak zal ik niet nodig hebben, gok ik.

Het begint heerlijk te ruiken, Emelie heeft voor me gekookt. Als ik naar de woonkamer loop om te gaan eten, zie ik tussen de bovenste treden van de wenteltrap naar de eerste verdieping twee gezichtjes naar me kijken. Emelies zoontjes van vijf en twee zijn nieuwsgierig naar die vreemde vrouw die beneden logeert. Ik hoor de televisie – een kinderprogramma.

Ik geniet van de gegrilde vis met couscous, geroosterde groenten en een heerlijke saus. Als ik klaar ben met eten, komt Emelie even bij me zitten.

‘Voordat ik moeder werd, wandelde ik ook heel veel’, zegt ze.
‘Alleen of samen met mijn man. Maar nu kom ik het huis nauwelijks meer uit. Ik klaag niet hoor, ze zijn schatten’, zegt ze snel.
Maar ik herken de blik in haar ogen: hongerig naar verte. Ik zeg niks. Wat kan ik zeggen? Het hoort erbij. Ze zal ze moeten uitzitten, deze intensieve, soms oersaaie jaren.
Voor ik naar bed ga, koop ik een pelgrimspaspoort bij Emelie. Daarin zal ik vanaf nu elke loopdag een stempel zetten op de diverse stempel-posten onderweg, tot het helemaal vol is; een feestelijk vooruitzicht. Ook koop ik een zilverkleurig St. Olavskruisje, om morgen op te spelden. Dan trek ik me terug in mijn slaapkamer. Het is even wennen dat het buiten nog zo licht is, omdat de zon hier in de zomer niet ondergaat. Gelukkig zijn er verduisterende gordijnen. Ik ben bang dat ik van de zenuwen niet kan slapen deze eerste nacht, en dan morgen moe aan mijn tocht moet beginnen. Maar ondanks de spanning val ik vrij snel in slaap. 🌲

DAG 1

NEDERLAND

ZWEDEN

1625 KM

DAG 2:

SELÅNGER – MATFORS, 15 KM

Opwinding golft door mijn lijf als ik om zeven uur wakker word van het alarm op mijn telefoon. Ik vouw mijn lakenzak en mijn pyjama op en stop ze in mijn grote reistas, was me snel aan de wastafel in de badkamer en kleed me aan. Mijn voeten geef ik extra aandacht: ik smeer ze in met voetencreme, wikkel wandelwol om mijn grote tenen en onder de bal van mijn voet – mijn zwakke plekken, waar ik het eerst blaren krijg. Ik realiseer me dat dit een ritueel gaat worden, de komende weken. Deze reeks praktische, verzorgende handelingen; nadenken over simpele dingen: wat stop ik in mijn rugzak, en waar – mijn kaart, mijn geld, mijn antimuggenspray – wat is handig? Heerlijk dat ik me alleen maar druk hoeft te maken over mijn éigen dingen en niet voor een heel gezin hoeft te denken.

Na een overvloedige ontbijt – ik kan kiezen uit diverse soorten yoghurt, muesli, fruit, brood, knäckebröd, jam, honing, kaas, vleeswaren en een gekookt ei – kook ik water om mee te nemen in mijn thermosfles. Op het tafeltje bij de waterkoker staat een doosje yogi-thee. Ik maak nog snel even een kopje, eigenlijk meer uit nieuwsgierigheid naar de spreuk op het labeltje. Yogi-thee spreuken zijn altijd waar, maar deze is wel héél toepasselijk: *‘To conquer the unknown, you must trust.’* Er daalt een grote rust over me neer.

Het is prachtig weer, ik draag een afgeritste broek, de pijpen zitten in mijn rugzak. Emelie loopt met me mee naar buiten en wijst me de weg naar het begin van het St. Olvaspad, bij de kerkruïne van Selånger. Ik moet eerst een stuk rechtdoor lopen en dan rechtsaf bij de kerk.

Hoewel ik bijna niet verkeerd kán lopen, ben ik zo druk met mijn wandelkaart dat ik helemaal vergeet om me heen te kijken. Ik zie wel een witte kerk, waar het eerste Olavskruisje staat en waar ik dus rechtsaf moet, maar de oeroude kerkruïne aan de linkerkant ontgaat me volledig. Als ik me dat eenmaal realiseer, hoe vreemd en slordig het is, dat ik het iconische beginpunt van mijn tocht niet heb opgemerkt – de precieze plaats immers waar Olav Haraldsson in het jaar 1030 zijn heroïsche tocht door Zweden, op weg naar Noorwegen, begon – ben ik al een kilometer verder. Ik overweeg terug te lopen om alsnog even stil te staan bij de Viking die zich bekeerde tot het christendom en het begin van zijn tocht, die zo’n ander doel had dan de mijne. Maar ik ben ook bang om tijd te verliezen. Hoewel ik deze eerste dag maar vijftien kilometer hoeft te lopen, neem ik liever het zekere voor het onzekere. Ik loop dus door en troost mezelf met de gedachte dat er genoeg foto’s zijn van de kerkruïne.

Nadat ik Selånger achter me heb gelaten, loop ik een poosje door een moerassig bosgebied. Het pad is gelukkig goed begaanbaar. Omdat het in Zweden pas zo laat lente is geworden, eigenlijk pas een paar weken geleden, kan de grond de grote hoeveelheden smeltwater bijna niet aan. In de Facebookgroep *Hiking along St. Olavsleden* werd de afgelopen weken gewaarschuwd voor gigantische modderpoelen in het eerste deel van de route. Op foto’s was te zien dat het pad soms totaal onbegaanbaar was geworden. Een vroege pelgrim heeft het lopen om die reden zelfs opgegeven. Ondanks mijn nieuwe wandelschoenen zijn natte voeten nog steeds een schrikbeeld voor me. Ik weet nog te goed hoe mijn voeten er twee jaar geleden aan toe waren, toen ik een deel van het St. Olvaspad liep. Na te lang doorlopen op lekke en te krappe wandelschoenen waren mijn teennagels donkerblauw en kon ik geen stap meer zetten.

In 2013, toen het her en der verwaarloosde en overwoekerde St. Olvaspad werd opgeknapt, hebben de Zweedse en Noorse kerken en lokale toeristenbureaus flink werk gemaakt van de bewegwijzering. Vrijwilligers hebben langs de hele route van 580 kilometer nieuwe St. Olavstekens neergezet en opgehangen. Het is een mooi teken: een rood

kruisje – het St. Olavskruis – in een zwart ‘klavertje vier’: het Zweedse symbool voor ‘cultuur’. Ik merk hoe leuk ik het vind om steeds een volgend bordje te ontdekken. Talloze keren heb ik de afgelopen jaren een speurtocht uitgezet voor mijn kinderen – altijd een groot succes – maar hoe lang is het geleden dat ik er zelf een heb gelopen?

Op dit eerste traject staat of hangt bovendien om de honderd meter een print van een Bijbelcitaat, met afbeelding, keurig in een plastic hoesje geschoven en met ijzerdraad vastgemaakt aan de paaltjes. Het lopen is daardoor een soort ‘spirituele speurtocht’. Omdat het lezen van al die teksten best wat tijd in beslag neemt, sla ik er soms een over. Eerst voel ik me daar een beetje schuldig over, maar al gauw verwerp ik dat – ik loop hier tenslotte niet om te werken aan mijn Bijbelkennis. Toch word ik soms getroffen door een citaat. Zoals ‘Een mens zou vrede moeten hebben met iedereen om hem heen’. O, wat zou het fijn zijn voor iedereen om me heen, en voor mijzelf, als ik wat meer vrede had met mijn omgeving, in plaats van me altijd overal aan te ergeren. Smakjes, zuchten, gekraak met papertjes, soms kan zelfs de ademhaling van een ander me irriteren. Andersom verwacht ik wel van anderen dat ze mij accepteren, met al mijn eigenaardigheden. Potverdorie, dat belooft nog wat: als ik op dag één van mijn tocht al zulke inzichten krijg aangereikt!

Om een uur of half elf krijg ik zin in koffie. Toevallig – of niet? – kom ik even later langs een veldje met een houten picknicktafel onder een afdakje. Ik ga zitten en pak mijn thermosfles. In het bovenste vak van mijn rugzak zitten zakjes oploskoffie, melkpoeder en een houten lepel. Het idee dat ik onderweg vast wel ergens een kop koffie zou kunnen kopen, heb ik twee jaar geleden al losgelaten. In de grote steden en dorpen van Zweden zijn koffiehuisjes, maar hier op het platteland doen ze niet aan dat soort frivoliteiten. Bovendien is het juist leuk om zelf koffie te maken – idealiter natuurlijk met een espresso-potje op een zelfgestookt vuurtje, zoals outdoor-bloggers op Instagram. Ik had zelfs al een minipercolator en een opvouwbaar campinggasje gekocht, maar heb die op het laatste moment thuisgelaten.

Naast de picknicktafel staat een groene kunststof brievenbus. Er zit een briefje op geplakt met de tekst: ‘Take a Bible; they’re for free!’ Ik werp een blik in de bus en inderdaad: er ligt een stapeltje bijbels op zakfor-

maat in. Hoe lief ik het gebaar ook vind, ik neem er geen mee.

Terwijl ik verder loop, denk ik erover na hoe ik me eigenlijk verhoud tot de middeleeuwse pelgrims, die bloedserieus op hun tocht gingen, zonder thermosfles met heet water, zonder Gore-Tex schoenen, zonder regenpak. Ik, die hooguit twee keer per jaar naar de kerk ga, met Pasen en met Kerstmis, die soms stevig vloek en regelmatig vergeet mijn naaste lief te hebben? Hoe sta ik eigenlijk tegenover religie?

Ik heb wel spiritueel besef, behoefte aan rituelen en behoefte om ergens bij te horen. Tegelijkertijd heb ik moeite met sociale codes en een hekel aan smalltalk en opgelegde gezelligheid. Alleen daarom al ben ik geen regelmatig kerkganger; ik wil geen deel gaan uitmaken van ‘de gemeente’. De enkele keer dat ik naar de kerk ga, doe ik dat om na te denken en in mezelf te keren. Eigenlijk om precies dezelfde redenen dat ik nu hier loop.

Deze eerste etappe gaat deels door dicht bos, deels door weiden vol paardenbloemen en nog kale akkers. Ook passeer ik een aantal keer een stroompje dat zacht ruisend zijn weg zoekt tussen boomwortels en bosbegroeiing door. Rond het middaguur kom ik langs de eerste Olavsbron. Volgens de overlevering zijn deze bronnen spontaan ontstaan na de dood van St. Olav – of zelfs door Olav gemaakt! – en bevatten ze geneeskrachtig water. Een houten wegwijzer met ‘källa’ (spreek uit: ‘sjella’) wijst me de weg. Ik heb gelezen dat de bronnen over het algemeen schoon zijn, dus dat je eruit kunt drinken. Natuurlijk moet je altijd eerst goed kijken en ruiken, maar zeker als het water stroomt is er niks aan de hand.

Na een sprookjesachtig paadje door het groen langs de flank van een heuvel, zie ik een houten vlonder met een luik erin. Ik trek het open en zie mijn eigen weerspiegeling. Met mijn aluminium beker, die speciaal voor dit doel aan mijn rugzak hangt, schep ik wat water uit de bron en drink het. Het is heerlijk koud en verfrissend. Naast de bron staat een picknicktafel; ik ga zitten en zegen Emelie, die me een uitgebreide maaltijdsalade heeft meegegeven met gegrilde groenten en feta. Met het ijskoude water erbij is het een vorstelijke lunch.

Als ik mijn weg vervolg langs de rivier, wordt die langzamerhand steeds woester en breder, tot ik een gemaal bereik bij het plaatsje Matfors. Na een brede brug over het kolkende water zie ik een groot wit

bord met in zwarte letters het woord 'Room' en een pijl naar rechts. Ik heb al even gebeld met Kaj, beeldend kunstenaar in Matfors en mijn gastheer van vannacht. Ik ben zijn eerste pelgrim aller tijden en mag zijn net voltooide pelgrimshuisje officieel openen door een lint door te knippen. Het is een schattig huisje dat geurt naar vers hout, van alle gemakken voorzien is en mooie details heeft waarin je de hand van de kunstenaar herkent. Zo zijn de tegels in de douche niet recht-toe-rechtaan, maar in sierlijke mozaïekvormen gelegd.

Kaj is een grote man met een volle bos halflang grijs haar en een bril die zijn ogen vergroot. Hij is een beetje zenuwachtig.

'Ik weet nog niet precies wat de pelgrims van me verwachten', zegt hij even later. 'Natuurlijk heb ik wel instructies gekregen, over de minimale eisen die er worden gesteld aan adressen waar pelgrims logeren, maar in de invulling daarvan ben ik vrijgelaten.'

Ik op mijn beurt vraag me af hoe ik me moet gedragen tegenover deze man. Moet ik hem op zijn gemak stellen, of is dat aanmatigend? Mag ik me terugtrekken in 'mijn' pelgrimshuisje en een warme douche nemen, wat ik eigenlijk het liefste zou doen, of moet ik eerst bij hem gaan zitten? Ik kies voor het laatste.

Mijn gastheer biedt me een blikje bier aan, dat ik uit beleefdheid accepteer, terwijl ik al twee jaar niet meer drink. Zelf neemt Kaj ook een biertje, we gaan zitten voor zijn huis en toosten, op het nieuwe pelgrimshuisje, op St. Olav! Ik neem een slokje. Hoewel het bier maar twee procent alcohol bevat, zoals al het bier in de Zweedse supermarkt, voel ik direct hoe de alcohol zijn werk doet. Die tinteling door mijn lijf, gevolgd door dat lichte gevoel in mijn hoofd – wat heb ik mezelf lang wijsgemaakt dat ik dat nodig had, dat ik alleen dán het gevoel had dat ik leefde. Ik kon geen boswandeling maken zonder biertje na afloop. Op het strand keek ik al reikhalzend uit naar de dichtstbijzijnde strandtent, voor ik überhaupt naar de zee was toegelopen. Dit ene slokje bier doet me meer dan ooit beseffen hoezeer ik dat niet meer wil. Die onrust in mijn lijf, dat verlangen naar verdoving en daarna het verlangen naar meer. Het biertje laat ik verder staan.

Kaj laat me wat van zijn werk zien: kleurige schilderijen, keramiek en houtsnijwerk. Als ik enthousiast ben over een houten lepel, mag ik die van hem hebben. Ik voel me bezwaard, maar hij staat erop. Net

zoals hij me graag een rondleiding wil geven door zijn huis, dat hij helemaal alleen heeft verbouwd. 'Heb je geen ongetrouwde zus?', vraagt hij knipogend, als we in zijn slaapkamer staan. Eerlijk gezegd is het lang geleden dat er iemand met me heeft geflirt. Opeens besef ik, dat ik volledig ontspannen ben. Het wandelen in de zon en wind heeft me rozig gemaakt. Ik voel me tevreden: de eerste etappe heb ik zonder problemen gehaald.

Pas als Kaj vraagt of ik geen honger heb na mijn wandeling, voel ik dat ik rammel. Hij heeft Indisch gehaald bij een traiteur en gaat dat opwarmen. Ik vraag hem bij me te komen zitten tijdens de maaltijd. Dan blijkt, dat hij alleen voor mij een maaltijd heeft gehaald. Zelf eet hij een boterham met ham. Ik bied aan hem wat van mijn bord te geven – het is toch te veel. Maar Kaj slaat mijn aanbod gedecideerd af.

Op zijn vraag of ik kinderen heb, vertel ik over mijn twee zoons. Dat ze allebei een gebruiksaanwijzing hebben, die ik nog bezig ben uit te vinden. Dat ik dat soms best moeilijk vind. Kaj knikt begrijpend en vertelt dat hij een tijdje in een sociale werkplaats heeft gewerkt, met autistische jongeren. 'Sommigen waren bomen van kerels', zegt hij. 'Als zo'n kerel boos werd, wisten de begeleiders vaak niet wat ze moesten doen. Ik wel. Weet je wat ik dan deed?'

Ik schud mijn hoofd, nieuwsgierig.

'Ik knuffelde ze', zegt Kaj. 'Het werkte altijd. Lichaamscontact, vastgehouden worden, is zo belangrijk.'

Na het eten maakt hij thee en zegt: 'Zullen we in de zon gaan zitten?'

Hij loopt voor me uit naar een plekje verderop het erf, waar de lage zon nog schijnt. Er staan twee tuinstoelen. Na een halfuur, als de zon achter wat bomen is verdwenen, verkassen we opnieuw, nu naar een houten bank iets verderop. Ik begrijp nu hoe het komt dat Kaj diepbruin is, terwijl de zomer toch nog maar net is begonnen. Hij is net mijn moeder, die ook elk zonnestraaltje opslurpte. 'Is het niet heerlijk hier?', vraagt hij, terwijl hij zijn armen wijd uitspreidt en om zich heen kijkt.

'Ik heb hier alles wat ik wil. Geen beter vakantieoord dan Kaj-land!', roept hij uit, met een grijns van oor tot oor. 🌲

SELÅNGER

MATFORS

15 KM

DAG 2

Deze eerste etappe is een makkelijke wandeling, door glooiend boerenland. Het startpunt is vlak bij de kerk van Selånger, bij een kerkruiene uit de twaalfde eeuw, waar Olav Haraldsson in 1030 zijn tocht naar Noorwegen begon. In de middeleeuwen begonnen de pelgrims hier met hun wandeltocht naar het graf van St. Olav. Het eerste deel van de etappe loop je door een bosgebiedje dat bij de kerk hoort. Je passeert een paar keer een stroompje en kunt uitrusten bij een overdekte picknicktafel en, als je dat wilt, een gratis bijbel meenemen. De route vervolgt over smalle asfaltwegen en een gravelweg, langs naald- en berkenbomen en langs een aantal plaatsjes. Zo kom je ook door Gisselåsen, waar Tommy Nordvall woont, die vele pelgrims al op koffie trakteerde. Zijn huis is een stempelpost en je kunt er water krijgen. Toen ik erlangs

kwam was hij er helaas niet, zul je net zien. De huizen die je her en der passeert staan ver uit elkaar, met grote stukken land erbij. Ze zijn typisch Zweeds: van hout, soms in pasteltinten geverfd, soms karakteristiek donkerrood met witte randen. Een poosje loopt het pad vlak bij een autoweg, maar wel steeds in het groen. Tegen het einde van de etappe kun je door een mooi bosgebied op een heuvel naar de eerste St. Olavsbron lopen. Uit deze bronnen heeft St. Olav volgens de overlevering onderweg gedronken, of heeft hij ze zelfs gemaakt door met zijn zwaard op de grond te slaan. Het water zou een geneeskrachtige werking hebben... Vervolgens gaat het pad verder door buitenwijken, langs een rivier met een gemaal, over een lange brug naar het centrum van het plaatsje Matfors. Deze rivier, de Ljungan, zul je de komende dagen stroomopwaarts volgen.

DAG 3:

MATFORS – STÖDE, 27 KM

Het is al vroeg warm. Vogeltjes fluiten, de rivier ruist. Ik ben blij als ik weer loop, in m'n eentje. Zodra zich een ander mens in mijn buurt bevindt, richt ik mijn voelsprietten op diegene. Dan ga ik bedenken wat die ander leuk vindt of nodig heeft en hoe ik daarbij kan helpen. Dat lijkt altruïstisch, maar dat is het eigenlijk niet. Het is onzekerheid en als ik heel eerlijk ben ook ijdelheid. Ik wil aardig gevonden worden. Daarvoor zet ik in eerste instantie alles opzij en vergeet ik mezelf en mijn eigen behoeften, waardoor ik me later vaak slecht voel, verongelijkt. Dan word ik chagrijnig en ga me afreageren op mijn omgeving, die dan vervolgens weer boos op mij wordt. Zo bereik ik vaak het tegenovergestelde van wat ik wil: ik dénk dat ik bijdraag aan welbehagen en harmonie, maar ik oogst onrust en ruzie.

'Je kunt pas goed voor anderen zorgen, als je goed voor jezelf zorgt'. Hoe vaak is dat in de afgelopen jaren niet tegen me gezegd? Waarom breng ik het dan niet in praktijk? Misschien omdat het me pas lukt om te voelen wat ik nodig heb, als ik alleen ben.

Na een paar kilometer lopen langs een stoffige grindweg, voel ik plotseling dat ik om moet kijken. Er komt een auto aan: het is Kaj. 'Surprise!', roept hij uit het open raampje, 'Ice-cream!' Hij parkeert de auto en haalt een pak ijsjes uit de kofferbak. Hoewel het pas tien uur 's morgens is, neem ik het ijsje dankbaar aan. Kaj neemt er ook een en leunt tegen zijn auto.

'Ooit ging ik met mijn toen nog jonge zoon fietsen langs de *Kungsleden*', vertelt Kaj.

'Het was heet en we waren moe. Toen zagen we plotseling, midden in

een bos, een ijscowagentje staan. We kochten een ijsje. Dat smaakte zó lekker, dat ik het nooit zal vergeten.'

Het is een lange etappe, bijna helemaal over een gravelweg, soms door een bos, dan weer langs akkers, met prachtig uitzicht over het water; gaandeweg gaat de rivier over in een meer: het Stödesjön. Ik passeer een aantal strandjes, met een uitnodigend bord – blauw met wit, waarop een zwemmer staat afgebeeld. Wat moet het heerlijk zijn om hier te zwemmen... Het water is spiegelglad, er staan geen zuchtje wind. Even twijfel ik, maar omdat ik geen tijd wil verliezen, loop ik toch maar door.

Soms passeer ik een paar huizen, omringd door grote lappen grond. Bij één ervan staat een vrouw in hotpants en een piepklein hemdje de moestuin te schoffelen. Ze zwaait naar me, en roept iets in het Zweeds. Als ik zeg dat ik alleen Engels spreekt, vraagt ze: 'Are you a pilgrim?'

Het is de eerste keer dat ik die vraag krijg.

'Yes', zeg ik zonder aarzelen.

Direct daarna realiseer ik me, hoe bijzonder dat is. Normaal gesproken ben ik niet zo zeker van mijn functie. Na bijna twintig jaar schrijven wil ik mezelf nog steeds geen schrijver noemen – te aanstellerig. Journalist noem ik mezelf intussen wel, maar altijd maak ik met mijn vingers aanhalingstekens in de lucht als ik het doe. Ik schrijf immers niet voor de krant en ook niet over actualiteiten. Zo was ik in eerdere banen ook geen echte nieuwslezer (ik sprak Roland Garros op z'n Engels uit), geen echte radiopresentator (ik kon geen intro's van plaatjes volpraten) en geen echte verslaggever (ik deed tien uur over het monteren van een radioreportage van vijf minuten). Ook ben ik geen echte ondernemer (ik kan mezelf niet goed verkopen, dus heb ik structureel te weinig werk en dus te weinig geld) en ook geen moederdier dat leeft voor haar kinderen – anders liep ik niet hier. Maar het woord pelgrim past me als een handschoen. Ik heb niet het gevoel dat ik me moet verontschuldigen als ik mezelf zo noem. Een pelgrim loopt, kijkt om zich heen en denkt na. Dat hoeft ik niet te leren; dat doe ik mijn leven lang al.

'Wacht', zegt de vrouw. Ze loopt het huis in en komt terug met een klein flesje water, stijf bevroren. Wat lief!

Halverwege de etappe passeer ik een wit kerkje, omringd door een grasveld met berkenbomen, waar ik binnen ga. Vlak bij het altaar staat een grote smeedijzeren kandelaar met kaarsen en een doosje lucifers. Ik steek een kaars op.

Toen ik klein was, nam mijn moeder me soms mee naar een katholieke kerk in mijn geboorteplaats. Als kind was ik diep onder de indruk van het hoge, schemerige gebouw vol geheimzinnige nissen, heiligenbeelden en gebrandschilderde ramen. Wij gingen met het gezin hooguit twee keer per jaar naar de kerk – een klein, knus kerkje van de Remonstrantse gemeenschap. Mijn zusjes en ik gingen daar ook naar zondagschool. Niet omdat we zo gelovig waren thuis, maar – weet ik nu – omdat mijn ouders dan een rustige zondagochtend hadden. En kwaad kon het niet in hun ogen, dat we wat meekregen van het christelijke geloof.

Op zondagschool vond ik het fijn. We zongen liedjes uit *Kinderen van één vader*, deden spelletjes in de kring en luisterden naar verhalen. Hoewel mijn zusjes en ik vaak de slappe lach kregen, of de tekst van de liedjes stiekem veranderden, zoog ik de sfeer in de kerk gretig in me op. Ik hield van de geur van hout, oude boeken en koele steen, vermengd met de opgeruimde geur van boenwas en koffie. Het was een veilige, vriendelijke geur.

In de katholieke kerk hing een veel zwaardere, plechtigere geur door de wierook die er op zondag werd gebrand. Voor het altaar was een grote bak met kaarsen op smeedijzeren prikkers. Van mijn moeder mocht ik daar altijd een kaarsje op prikken en aansteken, ‘voor de mensen die dood zijn’. Ik deed dat met de grootst mogelijke omzichtigheid, want ik voelde dat het een heel belangrijke taak was.

Wat ik al lopend zie, ruik of hoor, haakt aan herinneringen die ik allang was vergeten. Voor ik het weet, bereik ik een wegwijzer met ‘Stöde: 1 km’; ik ben al bijna op mijn bestemming van vandaag! Zonder blaren; hoera! Na de grote kerk van Stöde kom ik eerst langs een camping in het groen en dan langs een aantal volledig ingestorte schuren – door de sneeuw waarschijnlijk – met daarin een ouderwets rijtuig, een oldtimer en een antieke kinderwagen. Even verderop zie ik een gezellig, houten bordje staan met ‘*huberget*’ in krullerige letters. Dat betekent

vast ‘herberg’, denk ik, dus sla ik rechtsaf. Na een behoorlijke klim langs een karrenspoor kom ik bij een stenen poort, die toegang geeft tot wat een verlaten pretpark lijkt. Vervallen woonwagens in het gras, een stokoude draaimolen, her en der houten wegwijzers en borden met aanwijzingen voor bezoekers. Op een hoge, oude schuur hangt een bordje ‘museum’.

Er hangt een vreemde sfeer op het terrein, het is er doodstil en ik voel me niet helemaal op mijn gemak, alsof ik word bekeken. Ik bel het nummer op mijn kaart, van de boer bij wie ik vannacht logeer. Hij moet lachen als hij hoort waar ik sta.

‘Ben je de berg op gegaan?’, zegt hij, geamuseerd. ‘Dat is niet de bedoeling. Wacht, ik haal je wel even op.’

Tien minuten later komt er een kleine quad de berg op, met een man in geruit overhemd vrolijk zwaaiend achter het stuur. Hij heeft pretogen, zie ik meteen. Ik mag achterop. Met een behoorlijke snelheid stuurt de boer de quad door de toegangspoort, de berg weer af. We passeren het bordje ‘*huberget*’, wat ‘hoge berg’ blijkt te betekenen. Daarna rijden we rechtdoor, een lange landweg op, richting een grote witte boerderij. Omdat het best even rijden is, baal ik er toch even van dat ik niet zelf loop. Ik neem me voor de volgende dag even terug te lopen naar het bordje. Ik wil niet vals spelen, ik moet en zal de hele tocht op eigen kracht lopen.

De boer, die Nils Ingemar heet, wil me een rondleiding geven over zijn bedrijf en door de diverse huizen op het erf. Het ziet er allemaal heel authentiek en mooi gerestaureerd uit, maar eerlijk gezegd ben ik te moe voor een rondleiding. Dat durf ik niet te zeggen, want de boer is aardig en hij heeft me tenslotte een lift gegeven. Lena, de boerin, die erbij is komen staan, voelt het aan.

‘Zie je dan niet dat ze moe is?’, vraagt ze. ‘Ze heeft net 27 kilometer gelopen!’

De boer zwijgt beschaamd.

Lena is rustig, ingetogen, klein van stuk, maar zo te zien behoorlijk sterk. Met haar lange, opgestoken bruine vlecht doet ze me denken aan Laura uit *Het kleine huis op de prairie*. Ze brengt me naar een verbouwde vleugel van de boerderij, super-de-luxe en nieuw, groot, keurig en fris – er is zelfs een sauna! Ik kan kiezen uit vijf bedden, er is een